

"EDINOST"

Izhaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob **torških, četrtkih in sobotah**. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec . . . 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.— : : : 4.50 za pol leta . . . 6.— : : : 9.— za vse leto . . . 12.— : : : 18.—

Naročnine je plačevati naprej na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč., izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Oglasi se računajo po tarifu v petitu; za naslove s debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulice Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnine, reklamacije in oglase sprejema *upravnništvo* ulice Molino picolo št. 3, II. nadst. Naročnine in oglase je plačevati loco Trst. Odprište reklamacije se proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„Edinost je moč“.

O razmerah v Istri

piše „Slovenec“ „župnik iz Istre“:

Že dolgo nismo imeli priložnosti kaj slišati iz naše še vedno tužne Istre. Tudi jaz prihajam z nekaterimi stvarmi že precej pozno na dan, ali bolje pozno, ko nikoli! — Pisali ste že o zadnjem občnem zboru političnega društva „Edinost“. Politično društvo „Edinost“ je namreč jedino politično društvo za Istro, Trst in tržaško okolico. Morda je marsikdo mislil, da tržaške in istrske razmere niso takó žalostne, kakor se navadno opisujejo, toda po zadnje, žalibog, nedovršenem občnem zboru tega društva, padla je zavesa, tako, da sedaj pač vsakdo lahko ve, pri čem da smo. Državni posl. Spindič je morda govoril pesimistično, bi kdo rekel, toda mi rečemo, da ne, ampak ko bi smel še dalje govoriti, bi lahko še kaj več povedal; kar pa je povedal, je skozi in skozi popolnoma resnično. Upamo pa, da pove kaj več na drugem mestu. Sicer „resnica oči kolje“, velja povsodi, tako je bilo tudi na občnem zboru pol. društva „Edinost“, in tako velja za vso Istro. Resnice ne morejo slišati posebno oni, ki so vedé ali nevedé zakrivali, da je prišla v Trstu in po Istri na krmilo — danes ne rečemo več italijanska stranka, — italijanska protizidarska stranka, ki na Primorskem izvaja pocasi in povsodi protozidarska načela. In ravno to me je napotilo, da prav s tega stališča tolmačim naše res žalostne razmere, posebno po Istri.

Kaj je glavna opora neodrešencem na Primorskem? Šolsko društvo „Lega nazionale“, ali bolje rečeno, protozidarsko društvo „Lega naz.“, ki pa ima le obleko šolskega društva. Morda se zdi komu pridevek „protizidarska“ preveč, ali tako je. Društvo „Lega naz.“ je res protozidarskega izvira; protozidarji so jo ustanovili in jo tudi vodijo. Poglejmo pa namen tega društva.

Društvo je človekoljubno; skrbi, kakor pravijo nje pristaši, za šolski pouk — med slovenskimi otroci. Seveda skrbi posebno za revno deco — zopet slovensko. Res prav „krščansko“ skrbi za uboge Slovence! Pač bolj človekoljubno ne more biti, ker je italijansko, pa vendar skrbi za „uboge Slovence“! — Toda v resnici je to le vaba, na katero se love brezskrbne, nevedne slovenske „ribice“, a vaba je natakljena na trnje podlega brezverstva. Pravi in jedini namen „Legin“ je vzeti počasi ljudstvu vso svobodo, ter je popolnoma podjarmiti; kadar pa ljudstvo ne bode več samostojno, ampak posebno v gospodarskem oziru odvisno od italijanske stranke recte protozidarske klike, takrat še le se pokaže pravi namen tega društva, ljudstvu vzeti sv. vero, med tem ko dinastični čut že tako omajuje. — Ne verjamemo, da je italijanski gospodi morda le na tem, da bi se italijanski jezik razširil, da bi se ljudstvo poitalijančilo, ampak oni hočejo jedino le gospodariti; oni hočejo biti v deželi gospodarji; kot gospodarji pa dosežejo, kar hočejo, ker jim tako nihče ne brani, saj jim je vse svobodno. — Pravi namen je ljudstvo podjarmiti, in kadar ne bi več bilo svobodno, stori protozidarska gospoda z njim, kar se jej bode ljubilo. Naloga do tega namena je naložena društvu „Lega nazionale“. — Torej opravičeno trdimo, da vsa gospodujoča stranka v Trstu in po Istri pripada loži. Po čemu so pa drugače v Trstu najmanj dve loži, po čemu v Kopru v gospodskem oddelku jedna in po drugih mestih, po čemu na Primorskem drugače sedem lož? Morda se gospoda po ložah samo igrajo, ali se zbirajo tako za šalo? Zakaj pa vpisujejo nevedne reveže njihove stranke v tako imenovano društvo „liberi pensatori“? Morda je to le tako! Ne, to je pripravnica za drugo „boljše“ društvo, ložo!

Kakor pa vidimo, vodi vso politiko gospoda

različnih mest iz Trsta dalje po Istri, moramo iz tega sklepati, da vodijo vso politiko protozidarji.

Kaj pa je namen protozidarjem, je pač vsakomu znano.

Društvo „Lega nazionale“ pa ni samo protozidarsko, ampak dosledno tudi protiaustrijsko, protidinastično društvo. Le jeden sam izgled. — Pred dobrim mesecem imelo je to društvo svoj občni zbor v umazanem koprskem gnjezdu. — Pa v oklepaju: imel sem čast biti parkrat na občnem zboru šolskega društva sv. Cirila in Metoda. Med drugim je vselej predsednik izjavil v imenu vseh zborovalcev pričujočemu političnemu komisarju popolno udanost do presvetlega cesarja, čemur so seveda zborovalci jednoglasno pritrdili, kar se že pri Slovincih samo ob sebi razume. — Ali si pa čul, da se je na občnem zboru letošnjem „Lega naz.“ kaj takega zgodilo!? — Gotovo ne! ker to se pri italijanski gospodi ne razume samo ob sebi. Pač so se pa čuli po noči povsodi, kjerkoli se je zbirala italijanska klika: „evviva re Umberto! evviva Italia!“ nikdar pa nismo čuli: „evviva Austria!“ Le jeden mož, pošten Italijan, ki se mu je kričanje že zdelo preveč, je zaupil: „evviva Austria!“, toda kmalu bi jo bil skupil, revež je moral bežati, in to na avstrijskih ulicah. — Torej, če je tako, je trpelo skoro do jednajste ure zvečer. Še le tedaj se je „nekdo“ vzdramil, da se mu je zljubilo vse to v Trst brzojaviti. Ali kaj ko je povsod strah pred irredento! Še le brzojav baje z Dunaja je naredil konec temu kričanju. Da, tako so kričali in tako pogostoma, da do jednajste ure še jesti niso imeli časa, in so tedaj morali prositi odloga do dveh popolnoči, da so se saj pošteno najedli, ker vino jim je že tako glave zmešalo. Ali potem so morali pobrati šila in kopita ter oditi.

Tako je obhajalo šolsko protozidarsko dru-

PODLISTEK.

Karanfil s pesnikovega groba.

Hrvatski Spisal Avg. Senoa; poslovenil Cvetko.

Albert je bil po rodu v resnici Slovenec-Nehrvat, a birokratsko dete. V njegovi obitelji so govorili samo s služabništvom v materinem jeziku, drugače pa v uradnem, da ne bi kdo sumnil o panslavizmu. Kaj se hoče, taka je bila ta doba. Mene je vodja celó ozmerjal, ker je našel pri meni „Lazarico“ v cirilici tiskano. „Zakaj si kvariti oči s temi kineskimi hijeroglifi, širječimi le rusko propagando?“ Da, tudi Kačičev pesmarico je vrgel neki Tirolec v peč, ker je bila tiskana v cirilici. Saj Kačič ni v abecedniku. Hoteli so nas korenito umoriti, da bomo tudi moralno panduri. To pri nas Hrvatih. A prosim vas, kaj pa pri Albertu, sinu birokrata! Da je Slovenec, mogel si brati iz krstnega lista, in kakor sem omenil, iz razgovora s kuharico. Ni čudno torej, da je Albert po nasvetu svojega očeta smatral besedo „Avstrijanec“ samo narodopisno in po tem uravnal svoje rodoljubje. Ni mrzil Slovanov, bil je plemenit mladenič; a duh one dobe je napravil iz njega „sujet mixte“. Ideje niso se obračale na sever, na vzhod, na jug preko črno-rumenih mejnih kolov, ker je bilo dovoljeno uvažati inostrano duševno blago le od zapada — iz Germanije. Albert je čutil v svoji duši, da je tudi na Hrvatskem saj na pol doma; zmiraj je nosil v desnem žepu Schiller-ja,

v levem pa Göthe-ja, a nikakor ni Wilhelm Tella, ni Götz-a von Berlichingen, ker je smatral to v onej dobi za „aberratio mentis humanae“. Bil sem takrat še na pol deček, nisem imel očesa kakor ga imam danes, ali ko se spominjam Alberta, ko premišlujem o njegovem značaju, spoznavam še-le sedaj, čez toliko let, kakó je nenaravno cepljenje tujega sluha spremenilo vso živo, strastno naravo slovenskega mladeniča. Moj Albert postal je sentimentalni, melanholičen, da, nesrečen; vendar ni imel pojma o nobeni nesreči, saj je živel dobro in brezbržno pri svojih stariših. Bože moj! Kako je požrl Göthe-jevoga „Werther“-ja jeden, dva, trikrat. Nazadnje je bil uverjen, da je v istini sam drugo živo izdanje „Werther“-ja. Tudi jaz nisem še stal na lastnih nogah, kakor spoznate pozneje; pa ker sem bil bolj epske nego lirске naravi, srdil sem se ne jedenkrat nad halucinacijami svojega prijatelja in enkrat sem mu rekel še precej cinično: „Kupi si za vraga revščine in bodi popolnoma Werther“.

Zvečer se nisem sprehajal z Albertom, ker mi je pri mesečini neprestano deklamoval pesem „Abendlandschaft“ od Mathisson-a, kateri je včas pridodal „elegijo na razvalinah starega mesta“. Nazadnje se je bil zaljubil tudi v Lenau-a. Iz Wertherja postal je naenkrat Faust — — — da, iz Alberta bi kmalu postal Lenau, ne oni Lenau v Döbling-u, čigar fantazijo je pokrival črni mrak norosti. Albert ni pesnikoval, a imel je živo in razvito fantazijo. Mislim, da bi bil lahko postal pesnik.

Njegov Pegaz vprežen je zdaj v prozajičen voz. A takrat Lenau. Začel mi je resnobno govoriti o nekej tesnobi, o glavobolu, kako se v njegovi glavi mešajo slike iz minule dobe s sedanjimi; govoril mi je tudi o tem, kako in pod katerimi pogoji nastaja norost, a jaz sem mu odgovoril smehom na kratko: „Amice, ne govorimo o postanku norosti, saj si že popolnoma nor“. Razžalil sem ga, a pomirila sva se. Božja sreča! Moj Albert se je zaljubil, moj Albert ozdravi nekoliko. Vzor njegov — šaljiva mestna gospica — vračala mu je z vso dušo ljubezen, ako se sme mladeniška igrača krstiti ljubeznijo, ona je odbijala umno vse pesniške hiperbole s zbadljivimi šalami in onim naravnim humorjem, kateri je prirejen našim čistim Hrvatim. S prva je to nekoliko bolelo sanjača Alberta, a potem je bil presrečen zavoljo teh zbadljivk, ker iz njih izvira Heinejev sarkastični duh, kar je nazadnje popolnoma kriv primer. Zdaj je Albert zapiskal Heinejevo piščal, ter začel prepisovati „Knjigo pesni“. Napisal je celo knjigo pesmic, in to je bil spasonosen odušek njegovej „svetovni tesnobi“. Ako vam povem, da je imel idejal — zval se je menda Zorica — dvajset let, a Albert osemnajst in je bil še celó dijak, priznate nam, da je bil položaj nenaraven in da lek ni mogel biti trajen. Albertov idejal ni bil torej vreden spoštovanja, ko je, sledé vzgledu vsega sveta, stopil neke predpustne nedelje pod vencem v kočijo, ter se peljal v cerkev sv. Marka, da postane nerazdružljiva polovica vrednega moža. (Pride še.)

štvo „Lega nazionale“ svoj občni zbor popolnoma v protiavrstijem duhu, in vendar imajo upanje, da se jim ista komedija dovoli še drugo leto v Zadru!

Dosledno je seveda moralo tako biti, ker loža ne ruje le proti papežu, ampak tudi proti prestolu! Varujmo, da ne bode veljalo res: morituri te salutant!

In kakor vidimo, postala je prostozidarska klika na Primorskem posebno zadnje čase tako drzna. Zakaj? Zato, ker je po onem nesrečnem glasovanju v drž. zboru loža tudi v naši polovici države svobodna. Sedaj si lahko razlagamo, zakaj še nikdar ni bilo za nas Slované v Istri in Trstu slabše, ko ravno zadnje čase, saj tako se je govorilo na zadnjem obč. zboru polit. društva „Edinost“. — Povdarjalo se je, da je temu sedanji zistem kriv. Res je to, a ni samo sedanji zistem kot tak temu kriv, ampak za njim deluje loža, ker je posebno na Primorskem svobodna. Zakaj? pove vam lahko nekdo, ki biva sedaj baje na Vrbskem jezeru na Koroškem, ako hoče, saj zna dobro, ko mi. Loža tedaj na Primorskem vodi vso politiko. — Ker pa dobro skrta loža ve, da tako pride do svojega cilja, zatira z vso silo Slované, zatira torej verne katoličane in zveste Avstrijane. Ako bode enkrat italijanska gospoda neomejeni gospodar v deželi, tako si misli, potem pride loža s svojim pravim namenom na dan. Politiki ne pritrdijo tej trditvi, ker zasledujejo le zistem na Primorskem, ali ozadje sedanjega zistema je loža, kakor povsodi. Kdor hoče opazovati politiko italijanske gospode zadnja leta, in je nekoliko učil skrivnosti ložine, pritrdi nam gotovo, ker drugače si ne moremo razlagati res diabolicega sovraštva italijanske klike do Slovanov, posebno do slovanske duhovščine. — Saj je namen iredente odločiti duhovščino od ljudstva, in to je namen skrivne lože. Zakaj pa nameruje gospodujoča stranka upeljati civilne matrike, in seveda s časom civilni zakon, ako bi šlo? Zato, ker tako zapoveduje loža, in nje pripadniki morajo pač skrbeti, da se to uvede prej ko prej, ker potem bode ljudstvo od njih odvisno, tedaj njihovo. Toda mi upamo za trdno, da se to ne zgodi! Ravno sedaj, ko so blizu državnozbornih volitev, dobili so iz vseh italijanskih mest njihovi agitatorji v prvi vrsti nalog napadati slovansko duhovščino, ali po naše, ljudstvo osamljati.

Silno žalostno pa je, da vedé ali nevedé mlada duhovščina okolo lističa „Amico“ podpira namene ložine! Vi mladi gospodje okoli „katol.“ „Amico“, sovraštvo do Slovanov vas je tako oslepilo, da si sami sebi kopljete grob; ali zapomnite si dobro, da vi prvi padete v ložino grlo, ker ste bližji, ko mi. Vi ste postavljeni, da oznanjate čisto resnico, torej da bi katoliška zavest posebno v Trstu oživela, ali namesto tega netite v srcih morda še pošteni Italijani v sovraštvo do Slovanov. To pač ni katoliško!

Sicer pa pustite nas in skrbite, da rešite sebi izročene ovčice, imate obilo opraviti pred domačim pragom. Verujte nam, kogar hvalijo listi, kakor je prostozidarski židovski „Piccolo“ in umazani list „Sartorella“, ne zasluži imena „katoliški duhoven“. Sicer pa, dokler se bodo taki ljudje brigali za nameravani internacionalni katoliški shod, ki ima baje biti, kakor so gospodje okolo „Amica“ — gani treba. Ako bode tako napadali naš slovenski, verni in katoliški narod, kakor ste začeli, tedaj se tudi na katerem koli katoliškem shodu ne spoznamo, ker tak shod bi ne bil več katoliški!

Tako je torej pri nas. Ako se razmere ne zboljšajo, smemo pričakovati še slabjšega. Zato se pa organizujmo tudi mi slovanski duhovni po Istri. Spoznavajmo se, a opazujmo skupno našega sovražnika, ki je naš, naše vere, našega naroda in naše vladarske hiše sovražnik.

Kako pa naj to storimo? Najprvo seveda delajmo tudi še nadalje za narod, kakor se je to do sedaj godilo; v drugo pa, da se uspešneje branimo proti svojemu sovražniku, spoznavajmo namene skrivne in peklenške lože, kers tem nam bode poznan tudi naš sovražnik.

Ravno prav tudi nam pride tako imenovani

internacionalni anti-prostozidarski shod, ki bode v mestu Tridentu zadnje dneve septembra; to naj bode za nas za sedaj internacionalni katol. shod! Komur je mogoče, naj se ga udeleži, in tam gotovo spozna, da, kar sem danes pisal, ni vse pretirano ali celo neresnično.

Vse to odkrivajmo ljudstvu in branili ga bomo pred njegovim največjim in jedinim sovražnikom! Župnik iz Istre.

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 10. avgusta 1896.

Položaj na Kreti. Z Dunaja javljajo, da tamošnji diplomatski krogi smatrajo položaj na Kreti zelo resnobnim. Avstro-ogerski odposlanik v Atenah, baron Kosjek, pretrgal je svoj dopust, vrnivši se na svojo mesto vsled izrecne želje cesarjeve. Predno je odpotoval iz Išla, vsprejel je cesar barona Kosjeka v posebni avdienci.

V Carjigradu je došla vest, da se je ustaja na Kreti razširila tudi na zapadni okraj Lassithi, ki je bil doslej miren. Ta vest je povzročila vznemirjenje. — Turška vlada je priobčila svojemu odposlaniku v Atenah, da so 4 častniki ogerske mornarice ostavili svojo službo, da se preselijo na Kreto, kjer naj organizujejo postrežbo torpedovk. Torpedovke naročijo uporniki v inozemstvu.

Kakor je razvidno iz teh vestij, plapolala plamen ustaje na Kreti in se širi. Vendar je opravljena nada, da požar na Kreti ostane lokalizovan in da ne dovede do nadaljnjih komplikacij med evropskimi vlastmi. To pa zato, ker tako hoče Francija in Rusija, kojih vpliv je sedaj merodaven v Carjemgradu. In ker je ob tem vprašanju tudi Nemčija na strani Rusije, katera vlast bi hotela nastopiti proti? Danes je malone vsa Evropa ob krečanskem vprašanju zvezana proti Angleški, ki postopa tudi sedaj se stališča svoje sebičnosti. Za evropsko diplomacijo je namreč javna tajnost, da le Angleška podpihuje in podpira ustaše, a ne iz človekoljubja ali krščanske ljubezni, ampak ker se nadeja, da iz spora na Kreti nastanejo splošne homatije, ob kojih bi Angleška mogla po svoji navadi loviti svoje koristi. Toda Rusija pozna te nakane svoje večne naprotnice in druge vlasti je slede radovoljno. Rusijo je tudi zahvaliti, da ni hujše zaplapolo makedonsko vprašanje. V tem zmislu je imenovati pravo srečo, da velja v Bolgarski ruski vpliv, koji jedini more zadržavati to državo, da ne vrže v Makedonijo plamena splošne ustaje, na kar je bila že pripravljena. Mnogi so se čudili, kako da se je Rusija po vsem tem, kar se je bilo dogodilo, mogla pobotati s Koburžanom. Sedaj pa je jasno, kako modro in previdno je postopala ruska diplomacija, ko je gledala, da pridobi o pravem času Bolgarsko na svojo stran, s čemer jej je omogočeno, da prizadevije poraz za porazom svoji naprotnici Angleški in da ima sedaj faktično prvenstvo v vzhodnih stvarih. Kakor stoji torej stvari ni nade, da bi Krečani dosegli za sedaj kaj izdatnega. Tem brezvestnejše je, da jih Angleška hujska v prelivanje krvi. Mi bi želeli Krečanom popolno osvobodjenje, ali žal nam je krvi ako se preliva — zastoj. Rusija ima za sedaj prvenstvo in je obdrži tudi najbrže. Dokler bode torej ona proti temu, da bi se pričel oni veliki ples, dotlej se bode odlašala neizogibna likvidacija Turčije.

Različne vesti.

Doneski za možko podružnico družbe sv. Cirila in Metoda v Trstu. Darovali so K. P. F. 20 kron, g. Ivan Kranjc na potovanju z Reke okolo sveta 2 kroni, g. Martin Ribarić prilikom veselice „Velesile“ v Škedenju 1 krono, Oto Dietz 20 stot., flenčkajnerji 4 krone 40 stot., gospica Zofija Zornik mesto poljubčka nekemu gospodu 20 stot., gospica Karla Nussdorfer, zaljubivši se pri telovadbeni slavnosti, 20 stot.

Še jedna obletnica — a tudi ne vesela. Iz Trsta nam pišejo: Gospod urednik! Žalostne spomine ste vzbudili v nas tržaških Slovincih, ko ste v poslednjem izdanju cenjenega svojega lista omenili druge obletnice „neresnega rekurza“. In kdo zna, koliko takih obletnic nam bode doživeti, predno dobimo ono, kar nam gre! In ta obletnica „neresnega rekurza“ oživela mi je spomin na neko drugo obletnico, na rekurz, ki leži kdo zna kje morda že pozabljen! Dne 20. julija 1887., to-

rej pred 9 leti, umrl je tržaški prvak Viktor Dolenc. In kaj je po 9 letih z napisom na nagrobnem spomeniku, ki mu ga je postavil hvaležni narod? Ni ga še! Ona néma mramorjeva plošča na pročelju spomenika govori jasno in glasno — o ravnopravnosti, kakoršno uživajo tržaški Slovinci — celó po smrti. Kakó pravi že italijanski pesnik? „Oltre la tomba non vive l'ira nemica!“ A ta pesnik ni poznal strasti naših narodnih nasprotnikov, kajti strast istih sega celó do onkraj groba! Ne dovolijo zaslužnemu možu par vrstic na nagrobnem kamenu, posvečenih mu v večni spomin, ne dovolijo jih, kajti dotični mož bil je — Slovenec! Koliko črnila je že poteklo zaradi tega bornega napisa! In kaj je z rešitvijo teh rekurzov? Bržkone je odložena — ad calendas graecas!

„Okolica se brani.“ „Il Mattino“ je v svoji številki od minole nedelje objavil pod tem zaglavjem jako lepo pisano, spravljivo pismo iz okolice, koje pismo odgovarja na napade in črnenja naše okolice od strani židovskega „Il Piccolo“. Oficijozus „Il Mattino“ domišlja si, da je storil okoličanom kdo zna kakšno milost, ker je „zaradi nepristranosti“ vsprejel to pismo v sveta svoja predala. Ako pa oficijozni listi ne bodo „nepristranski“, mar naj bodo židovsko-liberalni? Toda v Trstu je to že običajno, da, kadar je biti proti nam le nepristranskim in ničesar drugega nego nepristranskim, že misli izvestna gospoda, da nam je storila kdo zna kakšno dobroto, kadar — pové resnico. In resnico je moral povedati „Il Mattino“, kajti celó lažnjivec „Il Piccolo“ požrl je grenko sol, ki jo je dobil doposlano iz Šempolaja, ne da bi se bil upal pridodati stvarnemu popravku — kakor je to njegov običaj — koje svojih zlobnih pripomb. Dasi pa v uredništvu „Mattina“, — o tem smo osvedočeni — čitajo sleherni številko nasprotnikazaveznika - prijatelja „Il Piccolo“, je to pot vrli „Mattino“ popolnoma „prezrl“ (?) stvarni popravek, ki ga je bil donesel „Il Piccolo“ o „napadu“ v Šempolaju, ampak zasel je visokega oficijoznega konja in zahteva, da mestni magistrat pojasni (bržkone njemu „Mattinu“, poseba?) vso stvar: „Ad ogni modo attendiamo, da quell' autorità (nostra autorità civica) che sull' argomento venga fatta luce“.

„Il Mattino“ zahteva torej še „luce“, kjer je stvar že jasna kakor beli dan!

Dovolj o tem. Sedaj pa k pismu. Isto slove:

„Slavno uredništvo!“

Nekaj časa sém opažamo v veliko našo žalost, da je jeden del tržaškega časopisa napovedal vojno okolici, sosebno gostilničarjem nepravilno in nelojalno vojno.

Dolže nas, da se srdito bojujemo proti vsemu, kar bi bilo le od daleč smatrati italijansko, da smo neuljudni in nasilni nasproti gostom iz mesta, ki nas počestčajo s svojim obiskom, s kratka: opisujejo nas okoličane najčrnišimi barvami, kakor da smo napadalci, ljudstvo oboroženo do zob proti italijanskemu jeziku in italijanski narodnosti.

Da pa te perfidne in zlobne insinuvacije morejo oni meščani, ki ne poznajo okolice, smatrati resničnimi, to je umevno, in globoko moramo obžalovati, da se na tako zloben način obrekuje tržaški Kras. Nemogoče pa je, da ne bi bili čudno presenečeni čitajoči te perfidne izbruhe, oni, ki od zdavnja obiskujejo razne kraje Krasa in ki so se večkrat izrazili na najugodniši način o vsprejemu, ki so ga imeli povsodi, kjer koli so se ustavili.

Naravno je, da, kjer se zbira toliko in tako različnih oseb, se more dogoditi tu pa tam koji neprijeten slučaj, — toda hudobno početje je, ako se stvari brez vsakega pomena svojevoljno napihujejo, da bi se kazalo v slabi luči siromašne ljudi, ki si ne želé družega, nego preživljati se pošteno in vzdrževati najboljše razmere med okolico in mestom, s kojimi so spojeni vezmi, ki se vzdigujejo nad neplodne narodne boje — z vezjo, ki mora spajati vse one, ki so se rodili na isti zemlji, pod istim solncem.

Časnikarstvo bi moralo biti, kadar mu prihajajo fantastična in zlobna poročila takih oseb, ki so neprijatelji reda in miru — ako je časnikarstvo prošinjeno poštenim duhom — v bodočnosti opreznije in si predočiti, da sejati neslogo med mestom in okolico je nevarno orožje, ki se utegne obr-

niti proti nim, ki je v porablja jo v druge namene.

Zahvaljuje se s. uredništvu na blagovoljni gostoljubnosti, koje izvestno ne odreče temu našemu pismu, beležmo odličnim spoštovanjem.

(Sledijo podpisi raznih okoličanskih kramrjev.)

Poziv! Pevsko društvo „Hajdrih“ na Proseku bode obhajalo prihodnjega poletja desetletnico svojega obstanka. Ob tej slovesni priliki nameruje blagosloviti novo društveno zastavo.

Kako važna so narodno zavest razširjajoča društva na periferiji Slovenije, i to osobito v tržaški okolici, kjer nam vedno visi nad glavo Damoklejev meč polasčenja, je pač znano slehernemu rodoljubu. Naval polasčevanja v tržaški okolici je že tako krut, da vodi do obupnosti. Že skoro v vseh vaseh v tržaški okolici poskusili so raznarodovalci večim ali manjšim uspehom izvajati svoje hudobne naklepe na ta ali oni način, levasi „Prosek“ niso se še dotaknili, dobro sluteči, da bi nalteli tam na silen, orjašk odpor! Prosek je še jedina vas v okolici, o kateri se sme reči:

„In jaz se na robu ne ganem;

Viharju kljubujem, ostanem“!

Velika ovira tej pogubonosni nakani nasprotnikov v tej vasi je baš imenovano društvo, katero s svojo lepo pesmijo bodri:

„K suncu svobode in prosvjete diži:

k sunašču tomu narod približi!“

Da bi se lepa bratska vez, katera do sedaj spaja pojedine sotrudičke pevskega društva, še tesneje utelesila v nadaljni procvit društva, omisli si društvo slovenski barjak, pod kojega okriljem naj bi se shajali pevci, navduševali se jeden drugzega, bodrili za vse lepo, blago in dobro v korist narodu in mili slovenski domovini z geslom:

„Mi nezmagljiva četa smo,

Brez straha, brez trepeta smo.“

Ker pa društvo sestoji večinoma iz preprostih, revnih mladeničev in mož, je izvestno njega denarni zalog jako pičel ter tudi dosedaj nabrana svota v nabavo društvene zastave zelo majhna, obrača se udano podpisani odbor do slavnih narodnih društev, osobito pevskih, ter p. n. rodoljubov po Slovenskem z najuljudnejo prošnjo, da bi blagovolili darovati kak prispevek v namen nabave društvene zastave. Vsaki, tu i najmanjši darek bode vsprejet najhvaležneje v zavesti, da prihaja od pravega narodno čutečega rodoljubnega srca, kojemu slednjemu sta mari narodni napredek in mila slovenska pesem.

NB. Imena darovalcev bode objavljaj bla-hotno list „Edinost“.

ODBOR

pevskega društva „Hajdrih“.

Narodna slavnost v Komnu, dne 9. avgusta 1896.

Narodna slavnost v Komnu. Namerovan je bil priprost izlet s primerno veselico, a navstala je lepa narodna slavnost v večem štilu. Komen sme zabeležiti minolo nedeljo med svoje častne dni.

Ob 4. uri zjutraj je deževalo. Kmalu potem so se nekoliko pretrgali oblaki, a vendar je bilo nebo še vedno dovolj černo. Še-le pozneje, ko smo bili že blizu Proseka — v tem prvem oddelku bilo nas je 100 oseb —, zbistnilo se je nebo in jel je pihljati hladen vetrič, da smo se jeli nadejati lepega vremena. Pevaje lepe slovenske pesmi pustili smo za seboj rodoljubni in značajni naš Prosek. Sv. Križ je bil ves v zastavah, ker je bila istega dne tam procesija. Na Proseku in v sv. Križu nas je prepirazno pozdravljalo kraj ceste stoječe občinstvo. V Nabrežini smo se ustavili. Gostilna Nemčeva nas je gostoljubno vsprejela v svoje prostore. Tu smo se pomudili kako uro ob pevanju in svobodnem zabavanju. Toda kmalu se je nebo zopet pokrilo temnimi oblaki in komaj smo poseli zopet na vozove, že je jel kapati dež, nam ne baš v veselje. In tako nas je potem vznemirjalo nebo vse do Komna, zvesto svojem letošnjemu načelu nestanovitnosti: vsakih 10 minut imelo je nebo drugačno fizijonomijo. V Šempolaju in v Gorjanskem nas je ljudstvo pozdravljalo priščinimi živio-klici. V poslednjem selu je vihrala na zvoniku velika trobojnica.

Blizali smo se Komnu, v jednomer in skrbno oziraje se proti nebu, da-li je nadejati se preobrata na bolje.

Niso bile baš ugodne avspicije, pod kojimi smo se pripravljali na prihod v središče doljnega Krasa. Tikoma pred Komnom je vendar prestal

dež. Vozovi so se ustavili. Stopili smo raz vozove. Tu nas je pričakovala množica ljudstva pod 2 zastavama in g. županom Kovačičem na čelu.

G. župan je pozdravil izletnike v imenu občine, g. nadučitelj Leban pa v imenu bralnega društva. Zahvalil se je v imenu izletnikov eden od dveh predsednikov društev, kateri sti priredili izlet. Ob pevanju lepe koračnice korakali smo v lepi dolgi vrsti v vas, navdušeno pozdravljeni od občinstva. Raz mnogih hiš vihrale so zastave. Čas, ki nam je preostajal do obeda, porabili smo, da si ogledamo lepo okolico komensko, zlasti pa senčnate nasade. Da, s temi nasadi se sme ponasati občina komenska. Med tem se je lepo izvedrilo in jelo je sijati zlato solnce v naše veliko veselje.

Ob 1. uri je bil obed. Postrežba v gostilni gospe Bandlove je bila v našo popolno zadovoljnost. Med tem so jeli prihajati gostje. Posebno nas je razveselila mnogoštevilna deputacija dornberških rodoljubov in rodoljubkinj, došlih pod zastavo in s poznanim rodoljubom, g. Perozajem na čelu. — V velikem številu šli smo ob 4½ uri nasproti drugemu oddelku Tržačanov. Tudi v tem oddelku je bilo kacic 80 oseb, med njimi tamburaški zbor „Tržaškega Sokola“. Ko so se vozovi ustavili, zasvirali so tamburaši „Lepa naša domovina“, kar je izzvalo burno živio-klicanje. Skoro nepregledna je bila vrsta, ki se je pomikala potem na mesto veselice, na veliko dvorišče gostilne Bandlove. Dvorišče je bilo kaj lepo prirejeno, so-sebno pa prostorni oder, ki je stal med zelenjem in zastavami. Sedaj pa, ko smo videli, kako se je ljudstvo jelo usuvati na dvorišče, ko smo videli ta silen naval, smo bili uverjeni, da se udeležba dvigne nad vsa pričakovanja. Prostorno je to dvorišče, a bilo je natlačeno do zadnjega kotička. Po našem računu bilo je na dvorišču najmanje 1000 oseb. Med občinstvom je bilo mnogo narodnega razumništva od vseh strani.

Kmalu po peti uri pričel se je izvajati vs-pored z nastopom tamburašev. Že ob nastopu bili so tamburaši frenetično pozdravljeni. Na licih si bral lahko našem priprostemu ljudstvu, kakó neizmerno mu ugaja to slovensko glasbeno orodje. Potem je nastopil mešani zbor „Slovenskega pevskega društva“, zapel in — zmagal. S prekrasnim „Pozdravom“ pridobil si je vsa srca. In ko so odzveneli zadnji akordi, bil je vihar, kakoršnega menda še ni doživelo Bandlovo dvorišče. In potem so se lepo vrstili tamburaši in pevci, a navdušenje je naraščalo točko za točko. Udaranje raznih narodnih pesmi in precizno pevanje sta pričala, da tamburaši, pevke in pevci ne izvajajo svoje naloge samo prsti, oziroma grli, ampak tudi — srcem, rodoljubnim srcem, navdušenim srcem! In tista srčna toplota, ki je izvajljala na odru divnih glasov in zvokov, ista toplota širila se je med občinstvo in se ob vsaki točki vpenjala do kulminacije. Splošna sodba je bila, da so le redke slavnosti, na kojih bi toplota v čutstvanju tako naraščala od točke do točke. Tu ni bilo nikake nestrpnosti med občinstvom, vse je združila slovenska pesem v jeden akord; srca vseh so bila pri pevcih in tamburaših na odru. Ako bi nas vprašal kdo, koji točki je dalo občinstvo in koji točki bi dali mi prednost, spravil bi nas le v zadrego. Vse je bilo — lepo. Vse produkcije tamburašev in zbori „Slovenskega pevskega društva“, vse je bilo izvajano, kakor zahteva dobra šola in ljubezen do stvari. Gg. volje Srečko Bartelj in dr. Josip Abram pokazala sta nam vnovič, kolika je njihova cena za naše socijalno življenje. Navdušenje, ki so je izzvale naše pesmi in naše tamburice v Komnu, to zmagovito osvojenje src naj jima bode najlepše plačilo.

Potem pa je prekipelo — nastopilo je slovensko dekletce kakor tolmačica poziva velikega duha in pesnika-proroka in buditelja, našega Simona Gregorčiča. Gospica Tončika Čargova je deklamovala oni prekrasni umotvor, v kojem Simon Gregorčič sveto jezo zavrača drznega tujca z naših tal in ognjem plamtečega rodoljublja pozivlja Slovence, naj si sezidajo svoj „narodni dom“! To dekletce razume Gregorčič; in da je bil dični naš pesnik med nami, zjokal bi se bil samega veselja. Kamenitega srca ali pa neslan blaziranec mora biti oni, komur niso pretresli duše in živcev ti akordi iz mladih ust. In srce, ki ni vzkipelo ob tem ognju, to srce — ni naše! Ve-

rujte nam, da ne pretirujemo, ako rečemo, da tako deklamovati še nismo čuli! Nismo strokovnjaki in nočemo soditi, le tako mimogredè bi hoteli povedati svoje menenje, da iz tega mladega talenta bi utegnili po primerni šoli postati izborna akvizicija za slovensko umetnost. Umetnost mora sezati do srca, drugače ni umetnost. A ta tolmačica Gregorčičevega rodoljublja ni posegla samo do src, nego pretresla je ista v njih globino. Nočemo se sklicevati na razumništvo, ali kdor je videl v nedeljo na Bandlovem dvorišču priprosto mladino moškega in ženskega spola, kako je to kipelo, ta se je uveril, da je naše ljudstvo vsprejemljivo za akorde idejalnega rodoljublja, ako uberemo prave strune, a Tončika Čargova je pokazala, da ume ubrati take strune. Vse je bilo magnetizovano, malone v ekstazi; in vihar navdušenja ni hotel poleči, dokler deklamovalka ni stopila zopet na oder; potem še le, ko je završila v drugič, se je vihar — še povekšal!

Svobodne zabave, vršivše se po izvršenem oficijelnem programu, nočemo opisovati, ker zadošča menda, ako povemo, da se je vršila v istih akordih, kakor so jo v izvrševanju oficijelnega programa intonovali pevke, pevci, tamburaši in deklamovalka.

Svoji smo bili med svojimi, vez ljubezni do te mile naše zemlje nas je spajala, čutili smo v globino naših duš, da smo si bratje, imajoči jednake in ukupne dolžnosti do ukupne matere, do vsem nam rodne zemlje, do naroda, iz kojega smo izišli. A to zavedanje o ukupnih dolžnostih je — naš ideal: slovenska vzajemnost. In tako se nadejamo, da se je še bolj utrdil duševni kontakt med nami in pa rodoljubi na deželi — v obrambo te svete nam zemlje slovenske.

Slednjič ne moremo drugače, nego da izrečemo najiskrenejšo zahvalo slavnemu „Slovenskemu pevskega društvu“, slavnemu „Tržaškemu podpor-nemu bralnemu društvu“, ter slavnemu tamburaškemu zboru „Tržaškega Sokola“, ki so nam priredili toli sijajno narodno slavnost.

Komencem pa bodi še posebna zahvala na prepirarčnem vsprejemu in na izborni prireditvi vsega, kar je bilo potrebno.

Z Opčin nam pišejo: Po dvoletnem sladkem spanju probudilo se je zopet „Pevsko in bralno društvo na Opčinah“. Zadnji krat je nastopilo javno na Silvestrov večer 1893. leta na domači zabavi, katero je razpustil zastopnik mestnega magistrata v sredi dramatičnega prizora. To je bil smrtni udarec za tukajšnje društvo. Razpršilo se je na vse strani in zaspalo. Še le letos meseca svečana se je po trudu nekotih rodoljubov zopet ustanovilo prejšnje društvo. Ustanovil se je nov zbor iz rodoljubnih mladeničev in mladih mož, da-si ne velik, a izvežban, ker vsi pevci marljivo pohajajo pevske vaje. Novi zbor nastopi prvokrat javno na predvečer cesarjevega rojstnega dne ter zapoje par rodoljubnih in patrijotičnih pesnij na glavnem trgu; potem pa se zbere vse društvo pri g. Mičelu v prosto zabavo. Društvo priredi tudi svojo javno veselico s petjem, deklamacijo in igro dne 13. septembra. Igrali bodo domači mladeniči in deklice. Ker je novo društvo začelo komaj procvitati, potrebuje vsestranske pomoči, za to naj bi posebno Tržačani v veliki množini prihтели zopet jedenkrat po dolgem času na prijazne Opčine. Za zabavo bode preskrbljeno. Program se objavi pravočasno.

V imenu odbora jeden udov

Iz Dutovelj nam pišejo: Malo dopisov dobivate iz naše vasi v cenjeno „Edinost“. Vas Dutovlje je na sredi Krasa in nekdo trdi, da tudi na sredi zemlje. Tu imamo c. k. pošto, da lahko občujemo s svetom. Križajo se tu ceste: Trst-Gorica, Sežana-Komen itd. Prideljuje se tukaj tudi dober „teran“.

Cerkev v Dutovljah je posvečena najbogatejšemu svetniku. (Saj veste, da sv. Juri ima konja). Letos pa so tukajšni možje naredili nekaj hvalevrednega: naročili so za cerkev nove orglje. Mnogo se je brbljalo in sklepalo, kdo naj naredi nove orglje. Tudi iz Trsta se je nekaj ponujalo. G. učitelj je svetoval g. Fr. Goršiču v Ljubljani ali pa gg. Zupana v Kamni gorici. (Teh umetnikov menda v Škedenji ne poznajo.) Občinsko starešinstvo naročilo si je orglje pri g. Goršiču v Ljubljani za 1530 gl. Stare orglje pa bi se takoj prodale za kakih 100 gl. Za kako podruženo cerkev bi bile še prav

Bogomil.

Zblaznela učiteljica. 42letna gčna. A. F., učiteljica na mestni ljudski šoli v Rojannu, bila je nedavno temu nekoliko zblaznela. Že takrat so se sporazumeli nje sorodniki s Trevesom, da bi jo odvel v bolnišnico, na opazovanje. Ker pa se je F. mej tem vsaj navidezno pomirila in ničesar ni kazalo na to, da je bolna na umu, odstopi so od svojega namena. Te dni pa se je pričelo siroti z nova mešati v glavi in zatoorej je nje brat minole sobote pozval Trevesa, da nesrečnico odpelje takoj v bolnišnico. Došel je na stanovanje blazne Treves ml. z jednim krepkim strežajem. Z jedno običajnih svojih pretvez skušal je blazno ženo zvabiti s seboj. Ista se s početka ni ustavljala kar nič.

domaćemu novemu fižolu; sodimo, da bode Bohinjec okolu f. 9—9½. Koka po 10½—11. Sicer pa se bode prvi dovoz

Državni dolg v papirju	101.70	101.63
" " v srebru	101.65	101.65
Avstrijska rentna v zlatu	123.45	123.20
" " v kronah	101.20	101.20
Kreditno sčeloje	359.—	358 —
Londou 10 £st.	119.70	119.70
Napoleoni	9.50 1/2	9.50 1/2
30 mark	11.73	11.73
100 italj. lir	44.25	44.27 1/2

Domaći pridelci.		Cena	od for.	do for.
Pišol:	Koks	100 K.	8.50	9.75
Mandoloni		"	—	—
svetlorudeći		"	—	—
temnorudeći		"	—	—
kanarček		"	—	—
bohinjski		"	8.50	8.75
beli veliki		"	—	—
" mali		"	7.50	7.75
zeleni, dolgi		"	—	—
" okrogli		"	7.75	8.—
mešani hrvatski		"	6.50	6.75
" štajerski		"	7.—	7.25
Maslo fino štajersko		"	65.—	70.—
Jetmen št. 10		"	8.75	9.—
" 9		"	9.75	12.—
" 8		"	11.50	11.75
Želje kranjsko		100 K.	—	—
Kopa		"	—	—
Krompir, štajerski		"	—	—
Proso kranjsko		"	9.25	9.50
Leča, kranjska		"	—	—
Špah ogerski		"	54.—	56.—
Mast		"	48.—	50.—
Kava Moca		"	165.—	166.—
Ceylon Plant. fina		"	172.—	173.—
" Perl		"	182.—	184.—
Java Malang		"	147.—	149.—
Portorico		"	168.—	164.—
Guatemala		"	146.—	147.—
San Domingo		"	156.—	157.—
Malabar Plant		"	—	—
" native.		"	—	—
Laguayra Plant		"	—	—
" native		"	—	—
Santos najfiniji		"	125.—	126.—
" srednje fini		"	120.—	121.—
" srednji		"	112.—	114.—
" ordinar		"	106.—	108.—
Rio oprani		"	—	—
" najfiniji		"	128.—	130.—
" srednji		"	110.—	114.—
Sladkor Centrifugal I. vrste		"	35.75	36.—
Concassé		"	37.50	37.75
v glavah		"	38.50	39.—
razkosani		"	38.50	38.75
Žit italijanski fini		"	19.25	19.75
" srednji		"	18.25	18.75
Japan Sui AAA		"	16.—	—
" srednji		"	15.—	—
Rangoon extra		"	11.50	—
I.		"	10.—	—
II.		"	9.25	—
Petrolej ruski v sodih		"	2.—	—
v zabojih od 29 kil.		"	6.15	—
Ulje italijansko najfiniji		"	55.—	56.—
" srednjefino		"	51.—	52.—
bombažno, amerik.		"	28.50	29.—
dalmatinsko		"	31.—	32.—
Limoni Mesinski		"	3.50	4.50
Pomarance		zaboj	7.—	8.—
Mandeljci Dalmatinski		100 K.	—	—
Bari		"	58.—	60.—
Pinjoli		"	87.—	89.—
Rošići Dalmatinski		"	—	—
" Puljoški		"	—	—
S okve Puljoške		"	—	—
Grške v venci.		"	—	—
Santanine		"	38.—	40.—
Vamperli		"	24.—	25.—
Gibbe		"	29.—	31.—
Polanovke srednje velikosti		"	48.—	44.—
" velike		"	—	—
" male		"	43.—	44.—
Slaniki v velikih sodih		"	—	—
" v 1/2		"	—	—
Žvoplo		"	—	—

v 18-19 letu svoje dobe, iz dobre hiše, doživši
drugo c. k. realko, išče službo v slovenskem ali
nemškem jeziku, najraje v kateri pisarni, ali pa
kje drugod njemu dostojno delo. Odgovori naj se
pošiljajo naravnost uredništvu „Edinosti“ ulica
Caserma št. 13.

je na prodaj. Več se poizve v kavarni „Commercio“.